

ВІДГУК

офиційного опонента на дисертацію Немцової Лілії Орестівни
«ХОРОВА ФРАНКІАНА: СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ТА ЖАНРОВО-
СТИЛЬВИЙ ВИМІРИ»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата
мистецтвознавства
за спеціальністю 17.00.03 – Музичне мистецтво

На сучасному етапі розвитку українського музикознавства літературно-музичні зв'язки є однією із поширених тем, кількість, як і авторство публікацій свідчать про об'ємність і багатогранність її проблематики. Зокрема, дослідження контактів українських літераторів з музичним мистецтвом присвячені персоналіям Тараса Шевченка, Маркіяна Шашкевича, Лесі Українки, Олександра Олеся та ін. Характеристика цих контактів здійснена здебільшого комплексно і охоплює низку аспектів: музикальність натури самого літератора, вплив музики на його творчий процес, думки про взаємозв'язок народної та професійної композиторської творчості, контакти з музикантами, врешті їх літературні твори в музичній інтерпретації різних композиторів.

Музичне франкознавство як окремий дискурс на сьогодні обмежується невеликим колом наукових досліджень, більшість з яких припадає на другу половину ХХ ст. Цілісного грунтовного наукового дослідження музичної франкіані та наукової спадщини І. Франка в контексті української музичної культури ще немає, з чого випливає необхідність виокремлення та докладного вивчення його окремих сегментів для подальших наукових узагальнень.

У даному контексті наукове дослідження Лілії Орестівни Немцової, об'єктом якого стала особистість і творчість І. Франка у зв'язках із українським хоровим мистецтвом, являє приклад виваженого, логічно вибудуваного, системного дослідження. Актуальність дисертаційної праці Лілії Немцової визначається зверненням до важливої та цікавої проблеми – функціонування хорового виміру музичного франкознавства з огляду на

виняткову духовно-суспільну роль хорового мистецтва в історичному бутті та художній практиці українського народу. Із цих позицій дисертація Л. О. Немцової демонструє як актуальність самого об'єкта, так і своєчасність обраного аспекту дослідження, яке кінцевою метою має висвітлення соціокультурного та жанрово-стильового аспектів хорової творчості українських композиторів на поезію Івана Франка від кінця XIX до початку ХХІ століття шляхом реалізації поставлених дисертантою завдань. Аналітичною основою дослідження стали художня, наукова та епістолярна спадщина І. Франка, а також хорові твори українських композиторів на його поезію.

Авторка здійснює свій задум у широкому філософсько-культурологічному контексті, залучаючи масив музикознавчих, літературознавчих, фольклористичних, а також філософсько-естетичних і культурологічних праць, безпосередньо чи опосередковано пов'язаних із обраною проблематикою. Це дозволило не лише виявити особисту причетність і відношення І. Франка до українського хорового мистецтва, з'ясувати властивості його світогляду й поетичної спадщини, але й проаналізувати найбільш показові хорові твори на вірші поета в соціокультурному та історико-політичному контексті ХХ – початку ХХІ століття, визначивши при цьому образно-тематичні пріоритети й жанрово-стильові особливості хорової франкіані.

У сучасному музикознавстві такий аспект ще недостатньо досліджений. З огляду на це робота Л.О. Немцової до певної міри ліквідує цю прогалину, не лише простуючи шляхи подальшим дослідженням, але, що особливо цінно, стає оновленою джерельною базою для них, оскільки низка матеріалів, використаних у тексті дисертації та в додатку, вводиться до наукового обігу вперше.

Доцільно обраний дисертантою основний системний метод – для типологізації наукової та художньої творчості І. Франка, а також для систематизації хорової інтерпретації його поезій – в поєднанні з іншими

аналітичних есе, аналізи музично-виразових засобів хорових творів складають основну частину і, на мою думку, основну цінність рецензованої дисертації. Вони відображають музикальність Л.О. Немцової, її розвинений жанровий і стильовий слух, наявність досвіду у препаруванні музичної тканини та вміння робити на основі цього слушні висновки й узагальнення. Зокрема, аналіз хорових творів дозволив дисертантці прослідкувати певну еволюцію ставлення композиторів до поетичного оригіналу, що проявлялася в дедалі уважнішому «прочитанні» його подробиць за допомогою динамічних і агогічних нюансів, артикуляції, тембрової диференціації партій, різноманітних способів викладу, гармонічних прийомів тощо.

Завершують дисертаційну роботу Л.О. Немцової ґрунтовні загальні висновки, які дають змогу пересвідчитись у доцільності комплексного дослідження зв'язків життєтворчості І. Франка з українським хоровим мистецтвом (народним і професійним) упродовж окресленого періоду.

Результати проведеного дослідження вдало доповнюють та уточнюють додатки. Це список хорових композицій на слова Івана Франка та нотні приклади проаналізованих творів композиторів України та західної діаспори.

Зміст автoreферату ідентичний основним положенням дисертації. Публікації автора повною мірою відображають основні положення та висновки дослідження.

Проте, поряд із позитивними оцінками, до дисертації можна висловити деякі зауваження, пропозиції та побажання, а саме:

1. Прошу уточнити твердження відносно безпосереднього співавторства та співпраці Івана Франка з композиторами у написанні хорових творів.
2. В роботі написано про започаткування дискурсу музикознавчого франкознавства Борисом Кудриком у 1936 році. Проте першим написав про хоровий твір «Ой що в полі за димове» М. Лисенка на слова І. Франка Станіслав Людкевич 1900 року.

методами є актуальним напрямом сучасного музикознавства, що за нових історичних умов звернулося до проблеми відношення особистості та спадщини літератора до музичної культури, до критичної переоцінки і грунтовного опрацювання відомих джерел в цій галузі. Із цієї позиції дослідження Л. О. Немцової є актуальним як за вибраною темою, поставленими завданнями, так і за методами їхнього розв'язання.

Загальна структура дисертаційної роботи Л.О. Немцової характеризується логічністю та чіткістю змістового наповнення розділів і підрозділів, складається за усталеною традицією зі вступу, основної частини, що розподіляється в даному випадку на три розділи, висновків, обов'язкового списку використаних джерел та додатків. У вступі авторка аргументовано і чітко окреслює актуальність теми дослідження, подає загальну характеристику роботи, докладно обґрутує необхідність використання різних наукових методів дослідження, зосереджує увагу на науковій новизні одержаних результатів, окреслює джерельну та теоретичну бази, наводить відомості щодо апробації результатів дослідження.

У першому розділі дослідження дисерантка окреслює теоретико-методологічні засади дослідження, виводячи їх як із доробку мистецтвознавців, культурологів і літературознавців, так і з праць українських і зарубіжних філософів.

Другий розділ дисертації, як сформульовано в її темі, присвячено першому компоненту хорової франкіані – соціокультурному виміру, а саме – життєтворчості Івана Франка крізь призму дотичності до національного хорового співу. У трьох підрозділах дисерантка аналізує біографічні аспекти цього питання, а також його літературну творчість, як художню, так і науково-критичну.

Неабияку зацікавленість викликає третій розділ дослідження «Хорова література на вірші Івана Франка», який присвячено другому компоненту хорової франкіані – жанрово-стильовому. Подані у формі розгорнутих

3. Попри достатньо широке охоплення хорової музики композиторів західних і східних українських теренів (як також представників західної діаспори), бракує аналізу творів такого корифея, як Борис Лятошинський. Хоча в тексті роботи згадка про них є і в списку (із додатків дисертації) ці твори вказані.
4. Чи відносите до хорової Франкіани такі твори, як опрацювання композиторами народних пісень, записаних І. Франком?

Звичайно, зауваги рецензента викликані лише проблемною широтою й фактологічною наповненістю дисертації Л.О. Немцової. Безумовно, висловлені уточнення та побажання лише підкреслюють вагомість та проблемну широту рецензованого дослідження, свідчать про відкритий характер роботи, що залишає поле для подальших наукових розробок.

Таким чином, представлена на захист дисертаційна робота – ґрунтовне, спрямоване на перспективу аналітичне дослідження, яке слід рекомендувати до публікації. Тема дисертації апробована на представницьких конференціях, публікації й автореферат відображають усі основні положення дисертації, а сама дисертація «Хорова франкіана: соціокультурний та жанрово-стильовий виміри», подана до захисту за спеціальністю 17.00.03 – музичне мистецтво, затвердженою МОН України, відповідає усім вимогам ДАК України, встановленими щодо кандидатських робіт. Тож, Немцова Лілія Орестівна повністю заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата мистецтвознавства.

кандидат мистецтвознавства,

в.о. директора Інституту досліджень бібліотечних мистецьких ресурсів
Львівської національної наукової бібліотеки України ім.. В. Стефаника

О.П. Осадця

